

GAZETA TRANSILVANIEI

PROPRIETARĂ: ASOCIAȚIUNEA „ASTRA” BRAȘOV
Apare de două ori pe săptămână prin îngrijirea
comitetului de redacție.
Atelierile tipografiei „Astra” Tf. 1102.
Pagini 4-6-8 Lei 3.

STEAG RIDICAT LA
1838

GHLBARIȚIU

ȘI SFÎNȚIT DE LUPTULE PURTATE SUB CUTELE LUI
DE ATĂȚIA URMAȘI, ÎN FRUNTE CU

MUREȘENII

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BRAȘOV.

B-dul REGELE FERDINAND Nr. 12 Tf. 1513
Abonamentul anual lei 300. Autorități și Societăți lei 600.
Anunțuri și reclame după tarif.

Nr. 54

Inreg. Trib. Brașov S. II No. 6. II. 71/942

Miercuri 21 Iulie 1943

Anul 106

Mustrări regești

de V. Branșce

Intreaga suflare românească își îndreaptă cu smerenie un gând de recunoștință spre voivodalele lespezi dela Argeș. Acolo, în mânăstirea legendarului Manole, alături de citorii de țară, le-a fost dat ilustrilor făuritori ai României întregite, Regelui Ferdinand și Reginei Maria, să-și doarmă somnul de vece uniți în moarte, cum uniți au fost în strădania întregirii neamului.

Cu cât trece vremea, cu cât evenimentele destrămării actuale ne copleșesc, cu atât răsare mai luminoasă icoana Lor, cu atât simțim mai lămurit puterea credinței Lor fără de margini în izbândă neamului.

Intrați în lăuză războiului în aclamarea străzii entuziaste, Regele și Regina au rămas în curând izolați în tragicul refugiu din Moldova. Cercul celor devotați se micșoară pe măsură ce sporeau greutățile.

Reacțiunile colectivității sunt pline de inedit. Mulțimea deszice cu candoare ceea ce bine de curând aclamase cu entuziasm. Fluctuațiile acestea ale opiniei publice se aseamănă cu sugestiva zicătoare populară: „Înainte la plăcinte, înapoi la război”. Le-am văzut cu prisosință și în actualele faze ale războiului, când opinia publică se călăuzea după cele mai înșelătoare aparențe, uitând că nu tot ce lucește este aur, pentru că să se trezească apoi la cruda realitate.

Meritul cel mare al Sveranilor este tocmai dăruirea cu care au dus la îndeplinire misiunea sfântă ce și-au asumat-o în clipa intrării în război, fără să se lase descurajați sau abătuși din drum de greutățile ce răsăreau ca din pământ la fiecare pas.

Sunt semnificative telegramele pe care Regele Ferdinand și Regina Maria le-au adresat președintelui adunării dela Alba-Iulia în ziua Unirii. Entuziasmul lor este un aspru rechizitoriu la adresa celor ce n-au știut să păstreze o asemenea moștenire, dar și un indemn ca să nu ne abatem din drumul pe care ni-l dictează regeasca moștenire:

Iată cum încheie Regina Maria:

„Ziua măreață a împlinirii visului nostru a sosit și este o zi de biruință ziua, când împreună mâinile și aduc mulțumirile mele Domnului. Binecuvântat să fie ceasul în care trimet această veste Ardealului. Aștept ziua cea mare, când voi veni la voi să văd falnicii voștri munți, izvoarele, câmpiile și căminurile voastre. Acum atâta sunt copiii mei că mi-e inima plină de nerăbdare să mi-i strâng la piept.

Domnule Președinte, strălucitoare este ziua zilelor când după atâtea suferințe și așa multe jertfe, suntem pentru totdeauna cu toții laolaltă, înfăptuind astfel visul de veacuri, visul de aur al Românilor.”

Oare, recitându-le astăzi, cei ce vremelnic ne-au condus destinele țării spre calea prăbușirilor, simt el mustrarea regeștilor morminte?

Promoția „Mihai Viteazul”

de Ion Colan

La Sibiu, în capitala de refugiu a atâtor pribegi, ultima promoție de sublocotenenti, simbolic numită „Mihai Viteazul”, odată cu tresa aurie au primit și testamentul pe care îl au de împlinit.

S'a vorbit acolo, în fața Majestății Sale, despre un pământ sfâșiat și cernit al Ardealului și despre unitatea Patriei și drepturile veșnice ale neamului nostru.

Cuvintele Conducătorului au cuprins în ele toată asprimea hotărârilor în vremuri de cumpănă: „Și nimic pe acest pământ nu ne va putea împiedeca să facem din această unire a sufletelor românești, forța care va trebui să ne ducă la unirea tuturor drepturilor noastre”.

Mărturisirea de credință, grea de multul adevăr ce cuprindea, a fost adresată și prietenilor și dușmanilor. Unora li s'a spus că nimeni n'are dreptul să ne desonoreze, altora că „ne-am născut aici înaintea tuturor” că „aici am fost și aici vom rămâne”.

Plini de omenie față de toți, n'am împilat pe nimeni, n'am jăcmănit din avutul nimănui „n'am pândit ceasurile de întunec ale vecinilor pentru ca să înfigem pumnalul în spatele lor îndoit”.

Ne-am jertfit pentru toți, apărându-ne pământul, și „am închinat atâtea Sarmisegetuze în apărarea pământului nostru, că aici, în Transilvania, și pietrele vorbesc de veșnicia noastră.”

Drumul de viitor a fost indicat limpede: Destinul și istoria nu îngăduie ca viața și drepturile neamurilor să se scrie nici cu vorbe deșarte, nici cu împilări sau acte de desonore.”

Un memento cu final apocaliptic: „Ele pedepsesc ca și pe oamenii nevrednici, popoarele care uzurpă pământurile care nu sunt ale lor”.

Ordinul adresat de ostașul Mareșal al „Promoției Turda”, celor mai tineri ofițeri ai țării, a fost rostit în fața Șelimbărului: „Îți cer, îți poruncesc Promoției MIHAI VITEAZUL, să știi să fii vrednică de numele pe care-l porți de azi înainte... îți poruncește Neamul, îți poruncește Istoria”.

Și, în liniștea ce se așternuse, părea că toți morții pentru dreptatea Transilvaniei ascultă:

Să nu ai liniște, să nu-ți socotești datoria împlinită, până când dreptatea românească înrădăcinată prin sângele jertfei în pământul Turzii, nu va fi împlinită, pentru că onoarea noastră să fie veșnic aceea pe care au purtat-o în cugețe străbunii, dela Decabal la Traian, la Voievozi și Regi; și pentru ca Patria să fie totdeauna aceea pe care o poartă în suflete Românilor, dela Mihai Viteazul, până la Mihai I.”

Din fundul cătunelor de munte, până în largul câmpiei, porunca dela Sibiu frânge îndoiele, spulberă nedumeriri, pune în brațe tărie și'n suflete hotărârea de a porni și noi, odată cu promoția „Mihai Viteazul”, ca să împlinim destinul unui neam, desăvârșind sacrificiile pentru tot ce este al nostru.

Și până n'o fi toată dreptatea împlinită, Române, de ori unde ai fi, te privește și pe tine blăstămul dela Sibiu:

„Să nu ai liniște... Să nu ai liniște!”

Să vedem bine

de Ion Berciu

Loviturile date vechilor așezări ale omenirii, obișnuită să-și aibe punctele fixe, pe care să-și sprijine acțiunile, sentimentele și gândirea, au fost în ultimele două decenii catastrofale.

Imperii „eterne”, dinastii seculare, orânduiri politice, prinse în mii de lanțuri ale legiurilor și faptelor, așezăminte religioase, idei devenite obișnuințe permanente, țări cuminiți, oameni geniali, conducători încercați, floarea tinereții lumii, valori istorice, artistice și literare unice... toate le-am văzut, cu ochi de oameni vii, rostogolindu-se în neant...

Un pesimism devastator a cuprins sufletele celor mai buni fii ai acestui pământ hrănit și un hedonism feroce, de fiară flămândă de senzații tari, a pus stăpânire pe toată pleava umanității aceleia, care se sbuciumă. Datoria față de patrie și de credință a mânat pe mulți dintre cei mai buni spre jertfa supremă, după cum ambiția și dorința căinoasă de pradă, sub orice formă, au răscolit pe mulți becisnici.

Aceasta a fost, pentru a fi în nota comunicatelor zilnice, prima fază a mărețului și sângerosului spectacol.

Se înțelege că omenirea, cu oricâte căderi și ingenuncheri, trebuie să meargă înainte, spre destinul său, creat din frământări cumplite, din sânge, din lacrimi și din idealul ce-l știe învia, chiar atunci când este întunerecul mai adânc, mintea luminată și inima

— Continuare în pagina 3-a —

„GAZETA TRANSILVANIEI”

Vârsta cronologică și vârsta biologică

pe prof. Dr. C. Parhon
Membru al Academiei Române.

Intr'o Gazetă ce apare într'o parte a țării care a avut atâtea amar de vreme de luptat pentru o viață liberă, e natural că mai tot ce se publică să fie în legătură cu această luptă pentru libertate și de sine stăpânire.

Cu toate acestea nu pot lipsi, uneori, rânduri din domeniul poeziei, literaturii, muzicii nu numai naționale, ci și din acelea ce se referă la artă în general.

O altă ramură de activitate e cea științifică.

Nu e necesar să arătăm aici câtă importanță are cunoașterea adevărurilor aduse de munca de fiecare clipă a celor care și-au consacrat viața studiului legăturilor dintre fenomene și a condițiilor de producere ale acestora, cu alte cuvinte, a „legilor naturii”.

Aș ține numai să spun că o rubrică a științei în general ar merita să

facă parte în mod regulat dintr'o publicație de însemnătate aceleia a „Gazetei Transilvaniei”.

Articolul de față va trata pe scurt o problemă din domeniul științei vieții, a Biologiei, domeniu care îmi este mai familiar.

E vorba de vârsta cronologică și de cea biologică.

Toată lumea știe ce e vârsta. Cum spunea poetul:

„Și anii trec, copiii cresc și noi îmbătrânim...”

Aceasta este vârsta cronologică, adică acea care măsoară numărul anilor, lunilor, săptămânilor, zilelor ce s'au scurs dela nașterea cuiva până în momentul când se măsoară această scurgere de timp. Aceasta este limpede pentru toată lumea.

Dar ce e acum vârsta biologică?

Când vedem o ceată de copii, putem spune cu aproximație că unul are vârsta de 6 ani, altul de 8, altul de 12 și a.m.d., după cum printr'o

Să vedem bine

de

ION BERCIU

Continuare din pag. 1-a

nobilă, a binefăcătorilor ei, oameni umili, poate necunoscuți în viață, poate uciși de semenii lor, puțini cunoscuți, admirați și ascultați.

Din ruinele fumegânde acel glas al trecutului, în ce are el mai bun, mai adânc și mai răscolitor de încredere în bine, începe acum să se audă tot mai clar. El spune tuturor că există pentru orice nelegiuit, care dorește mai mult decât este îndreptățit de soartă, un fulger al lui Iupiter cel prea bun și prea mare.

Incep să vorbească mai limpede morții, atât prin sfaturile lor, cât mai ales prin faptele și gândurile lor intime.

Să privim puțin în jurul nostru cel mai apropiat.

Neamul nostru sfârtecat începe să cugete deschis, iar vrerile amorțite încep să-și facă tot mai tumultuos loc spre lumină.

Să luăm, în primul rând, presa noastră. Afară de puține excepții destul de explicabile, afară de mercenarii scrisului, destul de odioși, presa românească, în ce are ea mai reprezentativ și mai glorios ca amintire istorică și ca măreție morală, se mișcă tot mai viu, după ritmul grăbit ce-l bat inimile românești în așteptare. Trecutul, cu tot farmecul lui și cu tot cortegiul lui de eroi ai credinței naționale, e mai viu, mai aproape de realitățile noastre.

Puternic înfipt în pământul țării noastre, *măsurați* în toate manifestările și dorințele noastre, după cum ne-au învățat strămoșii să nu dorim mai mult decât ce e al nostru, dar pentru acest drept să fim gata de orice sacrificiu, cu orice consecințe, *sprîjiniți* pe o țărânie sănătoasă, cuminte și plină de viață cotropitoare, *că-lăuziți* de marii gânditori și făuritori de țară, *încetători* în marea noastră misiune, dovedită prin fapte pilduitoare și prin creațiuni minunate, de popor latin așezat la „răscrucea imperiilor moarte”, sau care vor muri acum, *cu un ideal puternic și adânc legat de*

Pe defileul Mureșului superior

de

Ion Bozdog

Dragă mi a fost totdeauna Valea Mureșului superior, și pentru încântătoare priveliști ce ți le deschide acest sglobu fecior de împărat, cu firea iute și neastâmpărată, ce pornește năvalnic din turnul de Miază-noapte al cetății întru căutarea fratelui său, — cum spune legenda Mureșul și Oltul — dar și pentru voinicii săi locuitori străvechi care par stane desprinse din coastele stâncilor sau căprioare sprintare ce saltă din piatră în piatră în admirabilul lor port de pădurence.

Aici ochiul ți se desfată cu adevărat. Contempli superbe și capricioasele scobituri de stânci cauzate în cursul veacurilor de sbătarea neîncetată a apei; admiri și cel mai pitoresc și autentic port dacic, păstrat nealterat pe terasele Mureșului și împiestrițat de-a lungul matcei prin care s'au scurs valurile străine sau unde și-au înfipt parul caravanele exploatarelor aduse anume pentru slăbirea noastră.

Urechea, prinzând pe această vale numai graiu românesc ce parcă-ți odihnește nervii, tresare numai atunci când dela dughene și cârciumi răsărite cu duimul în terenul întreprinderilor forestiere este izbită de tonurile injurioase și parcă veșnic pornite spre ceartă.

Fețele pline de pistrii sau mustățile răsucite ale vizitiilor trăsurilor bolerești te indispon, știindu-i pe toți aceștia la slujbe ușoare și de comandă, iar pe puternicii tăi Strâmbă-Lemne și Sfarmă-Piatră încleștați în neîncetată încăierare, și în măruntaiele carierelor de piatră, și în defrișarea podoaiei codrilor.

Dela Stânceni la Lunca Bradului și Răstolțu munții Călimani cedează numai cu zgârcenie asalturilor năvalnice ale Mureșului, lăsând atâta loc cât se furșează râul strâns între colțurile brăului de stânci, linia ferată tăiată în malul său drept și șoseaua albă ce șerpuiește după cursul apei.

Coloniștii săcui puși de către guvernele de odinioară la dispoziția întreprinzătorilor Evrei, exploatare de păduri încă de prin anii 1880—1900, aveau menirea unui nucleu de atracție

toate inimile națiunii, putem aștepta senini, cu mândrie, viitorul.

Biruința nu poate fi decât a dreptății, a adevărului, a jertfei sincere pentru cauze sfinte, a națiunilor cu adevărat civilizatoare și capabile de cultură adevărată, isvorită din calitățile ancestrale ale rasei.

Noi n'am dorit, n'am făcut și nu credem în altceva.

Trebue, însă, să vedem bine.

și dospeală străină în acest puternic și curat aluat românesc. El s'a mai îngroșat și cu familiile funcționarilor și muncitorilor căilor ferate, aleși pe sprânceană și așezați aici cu rostul bine precizat de a ne civiliza și instrăina. De aceea insulițele de străini din Subcetate și Sărmaș se îngroșă la Gălăuțași și Toplița, pentru ca aproape inexistente la Stânceni să se rotunjească în jurul fabricii dela Lunca Bradului și să formeze adevărate ghetouri la Răstolțu și partea de râu a Dedei.

Rămân însă curate satele Filea, Dumbrava, Râpa de Sus și Râpa de Jos, pentru ca străvechii grăniceri din Rușii munți și Pietriș să țină piept străinilor impulsivi și să-i străntorească de-a lungul văii largite a Mureșului care, obosit și scârbit de hărțuiala neîncetată cu stâncile și străinii ce-i ațin calea, să-și domolească pe aici cursul și să se învârtă în ocoliri largi încercând parcă să-i încercuiască și pustiască.

De pe țărmul din dreapta, răzimați de toiagul lor de străvechi oieri, privesc frământările și involburările din vale voinicii cu fața ca spuma laptelui și cu brațele de oțel din Săcalul de pădure și Luier, cu ochii ațintiți spre cei din terasa stângă a râului, oierii din Idicelul de pădure și Deleni.

Care este secretul puterii și rezistenței voastre, frați mureșeni, în trecut și astăzi? Curățenia voastră sufletească întărită în fața smeritelor bisericuțe de lemn în care a sălășluit și atunci, ca și astăzi, duhul mângâitor în care ați crezut și credeți cu statornicie că va aduce biruința dreptății voastre.

Biserica voastră din Luler astăzi împodobește pământul cetății Branului, iar lângă fereastra ei dinspre Nord veghează inima reginei Maria care nu încetează să svăcnească îndurerată până la desăvârșita desrobire a voastră, a celor din cursul superior al Mureșului, unde înainte de asta cu 150 de ani răsunau cuvintele de îmbărbătare și bunăvestire ale protopopului Petru Maior din Reghin.

La microscop

Între prietene

În piața largă a orașului, la ora când circulația e'n toiu, s'a oprit într'un punct strategic, adică imposibil de trecut cu vederea, un grup de dudui coborîte parcă din paginile celui mai proaspăt jurnal de mode.

Gurițele și ochii muncesc nevoie mare ca să capteze atenția trecătorilor. Deodată, zâmbetele dispar, vocile amutesc.

Se apropie cu pas sigur și aer triumfător, o prietenă. După o tăcere penibilă, o dudue din grup remarcă, înverzindu-se ușor la față:

— Ți-ai făcut tailleur nou?

— Da, — mărturisește eroic noua venită.

— Unde ți l-ai lucrat?

— La casa Neumann.

— Dacă ți-l făceai la Hineck ți-l „cupa” mai bine.

Lovitura a izbit în plin.

E rândul duduei cu tailleurul nou să se'nverzească, în timp ce grupul, ușurat, își regăsește buna dispoziție.

Matei Lupu

„Gazeta Transilvaniei” Acum 101 ani

Răvna lăfșirii limbii maghiare

Răvna Maghiarilor de a-și lăți limba, în toate părțile Ungariei, iar mai vartos în Croația și Slavonia nu înceată a o înfrânge prin toate mijloacele și din toate puterile. Comitatul Agram (în Croația) cu prilejul adunării celei mai de curând dădu către Comitatul Iaurinului, care pretindea a primi maghiarismul, un răspuns astfel: Noi răzimați pe îndurarea monarhului nostru limba maghiară nici odinioară nu o vom primi, dimpotrivă ne vom sili din toate puterile, ca limba noastră națională ilirică să ajungă a câștiga aceleași drepturi, de care se bucură cea maghiară în Ungaria. Iar limba de corespondență oficială o vom ținea pe cea diplomatică latină și dacă scrisorile noastre nu vor fi primite, nici noi nu vom primi pe cele maghiare.

(Preszb. Zeitung).

Nr. 37. 14 Sept. 1842. pg. 148.

Dr. Sever Cărpinișan

Specialist în boli de femei și nașteri

BRASOV

Calea Victoriei 13, Tel. 3443

întorcându-se de pe front
rela consultațiile

Această constatare are o însemnătate deosebită și anume aceea că, într'o măsură ce va crește din ce în ce mai mult, vom putea reuși să regulăm în mod conștient și voluntar desfășurarea acestui film al vieții, și aceasta se poate spune până la un punct și despre bătrânețea propriu zisă.

Marele orator și scriitor roman Cicerone a spus, acum atâtea secole în urmă, că bătrânețea însăși e o boală și de fapt se poate constata că bătrâni prezintă alterațiuni în volumul și greutatea organelor, în structura și compoziția lor chimică, în funcțiunile viscerelor și ale creierului, de asemenea în viața lor sufletească, deci sunt adevărați bolnavi care trebuie tratați sau ale căror turburări vor trebui prevenite prin tratamente aplicate mai înainte ca ele să fie prea pronunțate.

Obiecția că bătrânețea este o stare normală deoarece atinge pe orice individ care ajunge o vârstă cronologică înaintată, nu are valoare. E o stare normală în înțelesul că orice om

trebuie să treacă prin ea dacă ajunge până acolo, dar dacă se înțelege prin normal starea sănătății celei mai bune, atunci evident că bătrânețea e o boală. Dar nimeni nu moare din cauza unei sănătăți cât mai perfecte.

Evident, nu putem avea azi pretenția de a preveni în mod absolut bătrânețea și mai puțin de a o vindeca, odată stabilită.

Dar putem să credem că vom reuși să-i întârziem apariția și să o facem mai puțin aspră, odată instalată. Putem spune de pe acum că s'a reușit a se prelungi uneori durată vieții.

Ne putem întreba, ce e drept, dacă aceasta este necesar.

Răspunsul atârână de ideea ce ne facem despre folosul pe care bătrâni îl pot aduce societății.

Mi se pare că nu mă înșel dacă afirm că unii bătrâni pot aduce folos real prin lunga experiență ce au despre viață, experiență care nu poate fi înlocuită cu nimic.

Întoarcere de pe front

In peninsula Taman Ca la mama acasă

de

Ion Colan

Masa, servită pe-o pânzătură colorată — pătrățele roșii și albe, ca în stațiunile climaterice — a fost grozavă. Așa ceva numai la șase luni odată se poate spera.

Aici, am impresia, nerăsturnaveră cum s'ar zice, că exagerez puțin, dar o fac intenționat, pentru cititorul deprins cu o supă de găină grasă în fiecare duminică. Onorații mei lectori sunt rugați însă să mediteze asupra amănuntului, că mesenii — unul mai urât ca celălalt — se opintiseră o noapte și-o dimineață întreagă, să facă un cap de pod. Și una e impresia pe care ți-o face prânzul după o plimbare pe Calea

Victoriei ori pe subț brazii dela Vâlcele, și alta după o serie de icniri cu sufletul la gură și Majestatea Sa Moartea cu coasa printr picioarele tale.

Rusoaicele-gazde, nici prea bătrâne ca să le zici babe, nici prea tinere ca să te faci să uiți de mâncare, femei necăjite între două-trei vârste, cu gândul la ai lor și văzându-ne cu ochii scăpărând după de-ale gurii, au pus băieții să răsucească gâtul la niște mândrețe de găini grase ca săsoaicele din Siebenbürgen, după ce trec de 20 de ani.

Acuma nu prea știu eu bine: ele au rugat pe soldați să aleagă din grămadă pe cele mai înfoiate, sau băieții

SICILIA

de

N. Babole

In mijlocul preocupărilor mondiale stă azi insula *Sicilia*. Ochii tuturor sunt ațintiți asupra ei. Aici se petrece azi un episod dintre cele mai însemnate ale mării înclăstări dintre popoare. Incercarea pe care o fac Anglo-Americanii de a pune stăpânire pe această insulă, desfășurarea extraordinară de forțe, de o parte și de alta, ne arată importanța geografică și strategică pe care i-o atribuie puterile beligerante.

Așezată în mijlocul Mării Mediterane, Sicilia predomină cele două bazine ale acestei mări. Ea este *puntea de trecere* între continentul Europei și al Africei. Ea se situează ca o *insulă-cheie* în calea drumurilor mediteraniene.

De peninsula Italiei o desparte o strâmtoare foarte îngustă, a Mes-sinei, care leagă Marea Tyrrheniană de Marea Ionică. Pe aici trec adeseori furioase valurile acestor două mări, dintr-o parte în alta, loc plin de primejdii pentru corăbiile vechilor Greci, niște jucării ale valurilor, în amintirea cărui fapt fantazia bogată a acestui popor a creat legenda *Scyllei și Carybdei*, a celor două stânci-monștri înfiorători ce înghit fără cruțare corăbiile ce se abat pe acolo.

Sicilia este o *insulă vulcanică* rămasă în mijlocul apelor din continentul prăbușit, ce lega odinioară Europa de Africa. Pământul ei este și astăzi agitat. Vulcanul *Etna* ce se ridică semeț cu 3313 m. peste azurul celor două mări, domină amenințător întreg ținutul. Cele 200 de conuri fumegânde dau acestui munte un aspect bizar ce inspiră groază. La înălțimea de 5942 m. se află pe muntele Etna un observator astronomic și meteorologic. Dintre numeroasele catastrofe seismice provocate de izbucnirile vulcanice ale Etnei, sunt de remarcat: cea dela 1669, când lava și cutremurul de pământ au nimicit 12 orașe și sate și cea de acum patru decenii care a prefăcut orașul Messina într-un morman de ruine.

Erupțiuni submarine se produc și în zilele noastre. Din cauza acestora au luat naștere insulele *Lipari*, din nordul Siciliei unde se află vulcanul activ *Stromboli*. O astfel de insulă, *Ferdinandea*, a-

părută ca prin minune din fundul mării, a dispărut, după un timp, în adânc.

Sicilia are forma unui triunghi cu cele trei laturi îndreptate spre Nord, Sud și Est, are o suprafață de 25.740 km², cu peste 4 mil. de locuitori, cu o densitate de 160 de locuitori pe km². Latura nordică are o lungime de 320, cea sudică 385, cea estică 215 km.

Relieful insulei este *un plateau ondulat*, presărat cu munți, dealuri, coline și câmpii. Regiunea de nord și nord-est este cea mai muntoasă. Aici se întinde un șir înalt de *munți calcaroși*, asemănători și frați buni cu Carpații noștri. *Vulcani răzleți* completează pitorescul acestui ținut. Spre Sud și Est munții se lasă în dealuri și coline străbătute de numeroase

văi ce sfârșesc în câmpie. In deosebi în colțul de sud-est, unde azi au loc lupte violente, șesul este mai întins, iar numeroasele văi, ce se îndreaptă spre el, deschid drumuri largi spre interiorul insulei.

Coasta de nord-est, cu numeroase golfuri, este prielnică pentru porturi. Aici se află minunatele porturi *Palermo* și *Trapani*, bine cunoscute în anticitate. Coasta de miazăzi fiind expusă vânturilor africane este mai puțin ospitalieră. Totuși, găsim și aici unele porturi de mai mică importanță, ca *Empedocle* și *Licata*. Țarmul de răsărit însă a oferit în toate timpurile admirabile condiții de dezvoltare economică. Aici găsim porturi care au făcut faima evului vechiu: *Messina*, *Catania*, *Siracuză* și portul de războiu *Augusta*.

Situată în mijlocul M. Mediterane, Sicilia are o climă caracteristic mediteraniană, cu ierni ploioase și veri secetoase. Apele ei numeroase vara seacă aproape cu totul.

In condițiunile acestea fizice și climatice, Sicilia conta încă în lumea veche ca unul din cele mai bogate hambare. Azi, alături de șesul Padului, este *cea mai productivă regiune a Italiei*. Numeroasele ei dealuri sunt presărate cu grădini de portocali și lămâi care dau un export însemnat. Maslinul, bananul, palmierul, trestia de zahăr și bumbacul dau o producție abundentă. Văile, șesurile și colinele sunt transformate de o muncă sistematică în întinse lanuri de cereale, îndeosebi grâu. La acestea se adaugă minele bogate de sulf dela *Girgenti*, de sare și asfalt.

Locuitorii, un amestec de Romani, Arabi-saraceni și Germani, se ocupă și cu economia de vite, pescuitul sardinilor, stridiilor și coralilor, cultivând cu multă predilecție viermii de mătase.

Analfabetismul, corupția, pirateria și sistemul micilor ferme arendate latifundiilor au făcut ca agricultura, atât de înfloritoare în vremea Romanilor, să ajungă, în timpurile mai noi, în mare regres. Măsurile energice și înțelepte luate de fascism au dat vieții economice a acestor insule un nou avânt. Astăzi Sicilia acoperă cu produsele sale, în deosebi cereale, o bună parte din necesitățile Italiei.

Exploatarea minelor de sulf a avut în trecut o tristă faimă. Minerii, mai ales copii, întrebuințați în mine, vânduți chiar de părinții patronilor, trăiau într-o adevărată promiscuitate. Regimul fascist, intervenind și aici, a luat din mâna particularilor exploatarea acestor mine, introducând o seamă de măsuri sociale spre binele populației acestei insule.

Iată condițiunile fizice, strategice și economice care au făcut din Sicilia, în toate timpurile, *un punct de atracție pentru popoarele mediteraniene*.

Eroii noștri

Râșnov

Dumitru Gh. Crețu

soldat

Era băiatul cel mai sdravăn al văduvei Ana Gh. Crețu din Râșnov.

S'a născut în 14 Martie 1919.

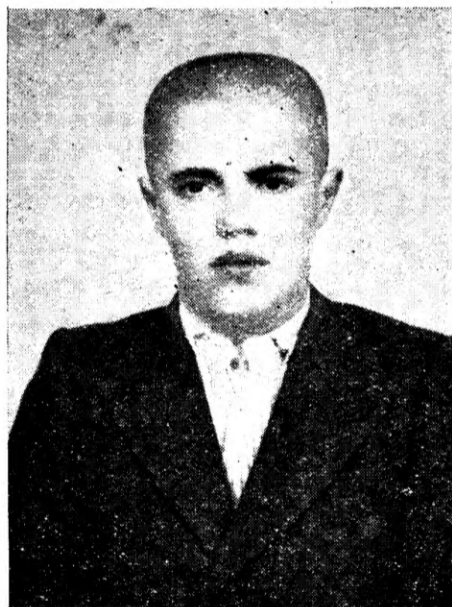
Credincios, bun, harnic și sărac, a fost Dumitru.

Căsuța din Dobrice a văduvei A. Crețu era toată averea lui și a celor doi frați.

Făcea parte dintr'un regiment de infanterie brașovean.

A plecat în războiul cu unitatea sa, luând parte la luptele dela ODESA, unde izbit de o schijă la cap, căzu mort la 28 August 1941.

Este îngropat lângă orașul KALENDORF.

au făcut asta din proprie inițiativă. Și nu știu, pentru că pe vremea când găinile opărite se jumuleau, mie-mi sufla vaca în ceafă.

De altfel, amănuntul e mult mai puțin important decât constatarea sincer-admirativă la vederea steluțelor uleios-aurii ce pluteau pe întinsul farfuriilor-ligheane în care am fost tratați, pline până la hord, așa cum ai da la coșai.

Găinile avuseseră și ouă-nerealizate, ce pluteau acum, galbene, ca niște inofensive mine marine, în bliduri.

Supa a fost lăpăită sgomotos, nimeni nefiind dispus să țină seamă de Codul Manierelor Elegante dela Blaj, ediția 1911.

Când ți-e foame rău, o mai dai dracului de etichetă.

Și se așternuse o tăcere, de s'oi tai cu cuțitul. Fiecare își vedea de troaca lui, câni hămesii fără chef de lătrat ori mărăială.

Trebuie că arătam duos-caraghios. Cu o mână duceam lingura la gură, niște linguri coclite, iar cu cealaltă, răș-

chirată evantai, ne apăram, ca apucații, de escadrilele de muște ce aterisau și decolau cu o viteză de nebănuț. O apărare inutilă, că alungai zece și te năpădeau o sută. Ți se lipeau de obraz, își sbârâneau prin urechi, și se încurcau în părul cleios; unele, lipsite de orice condescendență, aterisau direct pe buze, tocmai în clipa când duceai lingura la gură.

Nu vreau să spun că muștele din peninsula Taman sunt altfel ca cele dintr'un „Birt Economic” din Dorohoi. Și nici nu mă bate gândul să insinuez că principiile agresiv-umanitare ale D-lui Stalin ar fi imprimat până și muștelor apucături diametral opuse civilizației europene.

Ar însemna să fiu tendențios.

Nu, așa ceva nu se poate insinua, nici chiar de un soldat care a luptat împotriva legitimei teme rusești de a se apăra de pericolul iminent reprezentat de imperialismul valah față de blajina Rusie.

Un lucru, însă, este limpede ca

sifonul: muștele din peninsula Taman, în această zi de 2 Septembrie 1942, ora precisă: două, după amiază, la masa servită în saloanele Natașei... (un defect de memorie mă împiedecă să-i reproduc întreg numele; ceva în *ovna*: Alexandrovna, Virubovna, Mihailovna, Ivanovna... dacă vreți umplu o pagină întreagă!) așa dar la masa asta au năpădit pe noi o cantitate impresionantă de muște leșinate de foame, dovedindu-ne o afecțiune la care n'aveam niciun motiv să ne așteptăm, dat fiind că ope-ram în țară inamică.

După supă ni s'a pus pe masă o tigaie cu friptură.

Eu nu zic că la „Modern” în Buaurești n'or fi pregătite fripturile cu mai mult respect pentru igienă și nici că în sufrageria Natașei (Alexandrovna, Virubovna, Mihailovna, Ivanovna) friptura ar fi avut cine știe ce calități specifice rusești.

Imi permit doar să precizez că era multă, așa cum mari și multe sunt

toate în această scandalos de mare Rusie.

Dacă Țara Bârsei ar fi masă, apoi Tâmpa ar reprezenta, în tigaia Brașovului, exact muntele de friptură servit la cei 14 flămânzi ai regimentului bano-oltean.

D'aia, spre sfârșitul prânzului, când cu tot elanul unul n'a mai fost în stare să imbuce ceva, i-am făcut cu ochiul lui Lugojanu, semn discret de vadană tânără și bine hrănită:

— Mă, băiatule, la mai pune piciorul și aripa asta și la sacul de merinde, că disează poate n'or fi tot Paști!

Iară Lugojanu, strângător foarte, a făcut precum i-am spus. Ba, trecând peste ordin, se pare că a socotit unei găini mai multe picioare decât normal s'ar fi convenit să aibă, iar aripi așijderea, plus un piept ca de curcan. Lucru nu e a mirare, când cunoști solidul principiu al lui Lugojanu în materie de aprovizionare, principiu formulat lapidar, ca imperativ categoric al lui Kant:

Mai bine să fle, decât să nu lipsească!

106 ani de luptă românească are „GAZETA TRANSILVANIEI”

Informațiuni

Nu șicană, ci legalitate

Intrucât Ministerul înțelege ca, prin aplicarea sancțiunilor fiscale, să se evite tendințele de evaziune fiscală, iar nu să se împiedece mersul întreprinderilor economice, se pune în vedere organelor de control ca actele de contravenție, pentru lipsa, neținerea și neprezentarea registrelor comerciale (art. 45 legea timbrului), urmează să fie dresate numai dacă în termen de 48 ore, întreprinderea respectivă nu va intra în legalitate.

În consecință, organul fiscal care, făcând controlul, găsește o întreprindere în desacord cu prevederile art. 45 legea timbrului referitoare la registrele comerciale, va fixa termenul de 48 ore în registrul unic de control cu mențiunea că, dacă întreprinderile nu se vor conforma legii, li se vor dresa acte de contravenție.

A v i z

La școala Urbană de Gospodărie gr. I Brașov înscrierile și re-înscrierile încep în toate clasele dela 15 Aug. 1 Sept. 1943.

Cl. I se primesc absolvente a IV cl. primare

Cl. II. se primesc absolvente a I cl. secundară.

Cl. III. se primesc absolvente a II cl. secundare sau a cursului supraprimar, cu examen de diferență la I. franceză.

Cl. IV. se primesc absolvente a III. cl. secundare sau orice altă școală de grad secundar.

Cl. V. se primesc absolvente a IV cl. secundare și absolvente a IV cl. școala Urbană de Gospodărie.

În internat sunt 20 burse libere.

Informațiuni se pot lua zilnic dela cancelaria școlii; la cerere se vor trimite prospecte.

Teatrale

Miercuri, 21 Iulie a. c. la orele 8^{1/2} se va reprezenta în sala „Astra” piesa de actualitate IOANA, marele succes al Teatrului Național din București, într-o montare fastuoasă.

Bilete la Agenția teatrală Maria Băcilă. Telefon Nr. 35—37.

Farmacii de serviciu

Între 17—24 Iulie Incl.

Miercuri: Tultu G. „La Sft. Maria” Centru, Târgul Grăului 2. Lukas F. „La Crucea de aur”, Blumăna, G-ral Moșolu 20/a.

Joi: Jekellus F. succ. „La Speranța”, Centru Str. Regele Carol I 17. Kugler R. „La Hygia” Brașov-vechlu, Str. Lungă 73.

Vineri: Picu V. „La Biserica Albă” Centru, Str. Regele Mihai 20. Joos E. „La Minerva” Blumăna, Calea Victoriei 7/a.

Sâmbătă: Neustädter E., „La Ingerul Păzitor, Centru, Târgul Grăului 5. Volth J. „La Aesculap” Blumăna Str. Iuliu Maniu 53.

Cinema „ARO”

prezintă dela 20 Iulie

Papa Lebonhard

cu: RUGGERO RUGGERI
JEANNE PROVOST
MADELEINE SOLOGNE
JEAN MURAT

Cronica Războiului

Aspecte politice

Dintre evenimentele politice mai importante amintim pe cel care se desfășoară încă la Washington. Invitat fiind de secretarul președintelui Roosevelt, generalul Giraud a plecat cu avionul peste ocean.

La Washington generalul francez a avut timp de câteva zile întrevederi cu d-l Roosevelt și cu generalul Marshall. Se remarcă faptul că nu a discutat nimic cu d-l Cordell Hull și nici cu d-l Sumner Welles și se trage concluzia că vizita generalului Giraud are mai mult un caracter militar. Unii au făcut supoziția că este posibil ca să se discute refacerea armatei franceze și înzestrarea ei cu material american. Pe de altă parte se crede că această vizită are anumite subînțelesuri care nu exclud o înțelegere între americani și generalul Giraud în defavoarea generalului De Gaulle care nu se bucură nici de simpatie și nici de încredere la Washington. Această ultimă supoziție este mult mai întemeiată, iar argumentul cel mai puternic rezidă în faptul că dacă ar fi fost vorba de reorganizarea armatei franceze apoi acest lucru se putea realiza și fără călătoria generalului francez la Washington. Chestiunile de ordin militar se pot aranja de generalul american Eisenhower care se află în Africa de Nord și peste care nu se poate trece.

Curcile bine informate precizează că generalul francez se află peste ocean cu totul pentru alte interese. Statele-Unite vor să fie sigure de poziția lor față de problema franceză și au chemat la Washington pe omul care a dovedit, dela început, mai multă apropiere de Americani decât de Englezi.

Mersul războiului

Drept primă consecință a mesajilor trimise de aliați Italianilor, aceștia — se comunică din Roma — au cerut comandamentul general al miliției fasciste să fie înrolați ca voluntari și trimiși în zonele de operațiuni.

Este, în acest fapt, voința popoului italian de a-și apăra independența teritorială și politică. Și această atitudine este verificată de felul în care este apărată partea de Nord a Siciliei. Natural, situația din Sicilia este privită cu toată seriozitatea la Roma. În această privință ziarul „Popolo di Roma” face următoarea declarație: „În cazul unei înfrângeri, Italia nu trebuie să se lase în voia iluziilor. Marea Britanie dorește să folosească Italia drept o platformă pentru continuarea războiului. În cazul unei înfrângeri, Italia trebuie să pună la dispoziție inamicului toate resursele sale, nu numai brațele, ci și teritoriul și produsele sale”.

Luptele din Sicilia se caracterizează deocămdata printr-o intensificare a rezistenței germano-italiene. În ultimele zile inamicul a suferit eșecuri în unele puncte, în special în sectorul dela Sud de Catania, unde tancurile înaintate ale diviziei 8 a britanică au fost împinse până spre linia Bruconi-Lentini. Generalul Montgomery concentrează în prezent noi rezerve lângă Au-

Pe de altă parte atitudinea de răsvrătit și nemulțumit a generalului De Gaulle nu este de loc pe placul Americanilor și chiar nici a Englezilor care au nevoie de unirea Francezilor și nu de desbinarea lor. De altfel chiar la Londra se observă o răceală față de De Gaulle, despre care a început să se vorbească acum ca despre un general care a polarizat rezistența Francezilor, în timp ce despre Giraud se spune că este luptătorul simpatizat de armatele franceze din Africa de Nord. Or, cum în momentul de față armata este aceea care reprezintă interesele superioare, generalul Giraud este trecut pe primul plan. Este incontestabil că dacă se va produce o înlăturare a generalului De Gaulle, în mijlocul Francezilor desidenți se va produce o spărtură care va provoca o simțitoare slăbire în fața aliaților.

Cu prilejul zilei de 14 Iulie, în timp ce generalul Giraud se afla la Washington, De Gaulle a transmis prin radio un mesaj poporului american din care se desprinde dorința sa de a nu se lua vreo măsură potrivnică lui, fiindcă se vor ivi neplăceri.

Un alt fapt important îl constituie mesajele trimise de conducătorii popoarelor aliate imediat ce armatele anglo-americane au debarcat în Sicilia. Primul mesaj a fost adresat Papei. Papa a răspuns la acel mesaj trimițând un cardinal la Washington. Despre conținutul mesajului trimis de Papă nu se știe încă nimic.

În afară de aceste mesagii, aliații au difuzat un altul, adresat poporului italian, prin care-i recomandă capitularea. Aceeași recomandare s'a făcut și prin afișe aruncate din avion.

Atacul generalului englez va fi îndreptat — așa se crede — din toate părțile pentru cucerirea Cataniei. La Nord-Vest de Ragusa aliații au câștigat teren. Forțele aliate prezează puternic regiunea Calagirone, iar armatele canadiene, care operează în flancul stâng al armatei a 7-a, au efectuat o mică înaintare spre Arigento. În Campo Bello forțele aliate au suferit o înfrângere.

Aviația germano-italiană a fost activă, zădărniciind noi transporturi de trupe. Pentru apărători situația din acest punct de vedere pare a fi favorabilă. Bătălia din Sicilia, în afară de importanța ei de ordin militar, are și partea ei de prestigiu de care țin seamă ambele tabere.

În răsărit

Pe frontul din răsărit se dau lupte de o violență neînchipuită. Mijloacele de atac au sporit, atât de o parte cât și de cealaltă. Sovieticii au aruncat în luptă un nou tip de car de asalt, construit, construit în cel mai mare secret, numit „T. 34”. Noua armă nu a surprins forțele germane. Dovada o fac pierderile enorme pe care sovieticii le-au suferit. Ultimile știri arată că centrul de gravitate al luptelor s'a deplasat din sectorul Kursc, în sectorul Orel. Știrile

de Mardare Mateescu

sovietice după care aceștia ar fi pătruns adânc în pozițiile germane sunt considerate la Berlin ca false. Se precizează însă că în câteva puncte, între Orel și Suchinici, Sovietele au reușit să pătrundă puțin în liniile germane. Luptele de eliminare continuă.

În sectorul Bielgorod, atacurile sovietice au scăzut, iar în cursul unui contra-atac german s'a câștigat nu numai teren, ci a fost încercuit și un numeros grup de tancuri sovietice care au fost distruse.

După o lungă perioadă de acalmie a operațiunilor militare dela Leningrad, lupta a izbucnit la Sud de Schlusburg, unde trupele sovietice au atacat pozițiile germane în trei puncte. Încercarea de pătrundere sovietică a fost respinsă de contra-atacurile germane.

Pe frontul Mius, au fost de asemeni respinse câteva atacuri sovietice.

Pe frontul finlandez au fost respinse încercările sovietice de a pătrunde în regiunea Rukajaervi și în regiunea Uhtua. În istmul Aunus câteva culburi de rezistență au fost distruse.

Făcându-se un prim bilanț al pierderilor sovietice dela începutul ofensivei, s'a ajuns la următorul rezultat: 40.289 prizonieri; 4.037 tancuri nimicite sau capturate; 2112 tunuri; 1.006 aruncătoare de grenade grele; 3.672 mitraliere grele; 1.793 avioane doborâte; în afară de imense jerve omeșci pierderile totale ale armatelor de șoc sovietice sunt atât de mari, încât contra-atac german a dat o lovitură foarte serioasă vastelor obiective inițiale ale înaltului comandament sovietic.

Aceste pierderi au provocat, de sigur, strămutarea frontului dela Kursk la Orel, unde probabil situația strategică este mai favorabilă pentru sovietici.

Ceea ce se desprinde din crâncenele lupte din răsărit este certitudinea că Germanii au prins pe sovietici într-o moară unde macină cu violență material uman și mai ales material de război sovietic.

De altfel acesta a fost și scopul.

În ultima vreme sovieticii aduseră material considerabil de război în sectorul unde se dau acum luptele, material care în cea mai mare parte a fost nimicit.

Ultimile telegrame vestesc că frontul din răsărit s'a extins în toate sectoarele. Astfel că frontul se extinde pe o lungime de 1000 km. în linie dreaptă. Extinderea frontului spre Sud până la Marea de Azov nu a surprins pe Germani, deoarece operațiunile din sectorul sudic sunt în strânsă legătură strategică cu luptele efectuate la Bielgorod și Orel. Prin atacurile din Sud inamicul încearcă o desopăvare a luptelor din sectorul central.

Citiți și răspândiți „Gazeta Transilvaniei”

„GAZETA TRANSILVANIEI”

Redactor responsabil
ION COLAN

Redacția și Administrația
BRAȘOV

B-dul Regele Ferdinand No. 12

TL 1613

Abonamentul anual Lei 400
Autorități și Societăți Lei 800
Membrii „Astrei” din
comunele jud. Brașov
și refugiații săteni din
Ardealul de Nord Lei 200